

ASI GAITEZEN

KOMUNISMUAREKIN

ALKAR IZKETAN

Jose AZURMENDI

Lawrence Lowel-ek ez omen zituen sekula prestatzen banketeetan egiteko itzaldiak. Edozein momenturako eskematxo bat egokitua zeukan, ordea. Naikoa zuen ari-muturrara, itzaldi osoa borobiltzeko. Grezia-k eta Kartago-k zibilizazio bikaiñiak izan zituzten biok, —asiko zen esaten— batak ala besteak bikaiñiago. Baiña, Grezia-rena, gureganatu zaigun artean alare, bestea sekula guztietarako galdu egin da. Onen arrazoiak, L. L. Jaunarentzat, zera genuke: Kartagotar zibilizazioa komertzio utsa zela, au da, pentsamentuari, espekulazioari begiratzen etziona. Emen oinarriturik, ikasteen inportantzia goratzera pasatzen zen, parra parra. Harvard-eko Ikastetxean erretore izandua baitzen.

Ikastetxeak. Ain gora jo gabe, naikoa ikastetxe izango genuke alkar izketa egiten ikasiak bagina.

Adimendu teorikoak, espekulatiiboak, ikastetxeetan ernetzen dira. Adimen zozialak, alkar izketan izaten ditu leziorik argienak, aproposenak, bikaiñienak. Eguneroko bizitza da onentzat jakinduri iturria. Ni-ez guztien ikuspegia norbereganatzen dakielako, jakin.

Alkar izketa derrigorrekoea da errien bizitzan, personenean bezalaxe. Altxatu ere, gizonaren bizitza ta obratzea errealdadearen gainean altxatzen baitira. Ta errealdadearen aurrean bi postura artu ditzake gizonak: zabal zabal iriki ta ahal duen guztia artu, ala ezezagutuarena egin. Bigarrenenekoek prejuizioaren argiarekin erabakitzen dute oro. Errealdadea miatu aurretik kasikoan duten sistemaren gisara ikusten dute gauzatasun osoa, ta andik begiratzen dutelako, prejuiziozko gantsakerari moldatzen diote errealdadea.

Ezagunak dira alde onetatik Hegel bati, esate baterako, kargatzen zaizkion geiegikeria xelebreak. ("Gauzentzat okerrago!"...) Filosofilari onentzat fenomeno bakarra Ideia unibersala da, ta beste errealdade sentikorrak Ideiaren azalpen modu soil, au da, epifenomeno edo fenomeno azal.

Marx-entzat, marxismua ez baita idealismua azpikoz gora baizik, materia da fenomeno bakarra, ta gaiñuntzeko bizitza-azalpen espiritu-zkoak, direla erlijio, oitura, moral-ta-sun naiz direla kultura, arte, etabar, gaiñuntzeko denok epifenomeno lirake. Lenin-ek ondo ondotik jarraitzen dio Marx-i, ("bildurrak sortu zitu- en jainkoak". Jaroslawski), ta baita Stalin-ek ere. Azkeneko onek, beste bien aldean filosofilari kaskarra izan arren, ba-ditu filosofia izpi batzuek, an emen sakabanatuta. Bere "Partiduaren kondaira" liburua- ren 35 milloi zenbakietatik gora sal- du dira, ta bere denporan aparteko filosofilaritzat estimatu dute Erru- sian.

Inportantzia guztia sistemak, ideiak dauka oentzat. Edo ideia en- karnatzen duen partiduak, filosofia- tik politikara pasatzen direnean. To- talitarismuetan. Alde onetatik begi- ratzen baditugu idealismua ta ma- terialismua berdin xamarrak ikus- ten dira, kontrarioak alkar ikutzen omen dutelako orregatixe. Izan ere bi sistemaok errealdadea gauzata- sun bakarrera estutzen dute. Nola- bait razionalista dirala esan gene-

zake, erabiltzen dituzten metodoak gogoratuaz. Totalitarismuaren itur- burua, filosofiantzako, zeran da- go: arrazoimenak egindako sistema edo prejuizio batzuen bearrez par- tea osotasuntzat ematean.

Beste ikuspegi batetik ikusten du- gununontzat bai materia ta bai ideiak egiazko errealdadearen (Iza- naren) bi alderdi bezala agiri zaiz- kigu. Emen ez gera filosofia egiten ari ta ez gera esplikapen zeatzagoe- tara sartuko. Oar dezagun bide na- bar, egiazko errealdadeak ez mu- garik daukala ta ez azkenik. Kato- likoentzat eskatologia errealdadea- ren muin osoarekin topatze mirar- izkoa izango da. (Komunistentzat berebat, materia zearo menderatzea- rekin etorriko da gizarte komunis- taren parabisua). Gizaldiak, beraz, amaigabe osoagotzen joan ahal izan- go luke, espirituaren aldetik beñe- pein.

Guretzat errealdadeak ba-ditu mi- lla aurpegi ta musaje diferente, Jainkoak bakarrik ezagun ditzakea- nak. Gizon bakoitzak alderdi bat ezagutzen du, ta modu batera (eza- guera osoaz diardut, noski, ez adi- men soillezkooz) segun baten esko- la, giro, denpora, aiurri, prejuizio etabar. Osotasuna erabat ezagutze- rik ez daukagu, neurridun ta muga- tsu galararik. Onetatik sinismen as- kotako "pizkundeak", kristautasu- narena batez ere, ta materialismua- ren eboluzio bearra, (marxismuare- na batez ere) gizonaren esentzia bera aldatuko duen eboluzioaren

premia. Gure gutxitasun onekin ezin entenitu diteke baliogoen artean ordena maillarik ez dela. Alderantziz, gure ustean, baliogoen artean jartzen da beste gizonek duten balioen estimazioa bera ontzat artzea, errealdadearen partetzat. (Komunistentzat balioen balioa gizarteak juzgatzen du). Batek ikusten duena besteak ezin baitu ikusi, denen ikuspegiak alkatuaz urbiltzen zaizkio gizona ta gizadia errealdadeari (1). Beraz, bestearen ikuspegi onartzeko obligazioa du bakoitzak, ta norbere ikuspegiaren egia komunikatzekoa. Denok dugu zeregin zozial inportante bat gizartearen kriterioa osatzeko. Komunikazio oni, alkar izketa deritzaionu.

Dialogoa baztatu dugun bakoitzean auldurak mindu gaitu. Ta garaiz despabilatzen ez bagera eriotzarekin izango dugu alkar izketa. Kondaira dugula lekuko, bildurrik gabe baiezia genezake alkar izketa ukatzea norberaren eriotzeko sententzia firmatzea dela, bai filosofian ta bai politikan. Edozertan.

* * *

Zoragarria da Paris, esaten zuen batek. Ta besteak errepikatu: bai noski, ez baitzuten galdetzen errege aiek...

(1) Ez da esan nai bakoitzak ikusten duena ikustea besterik gabe egia denik. Ezta egia jendearen usteen "meta" bat denik ere. Mesedez, egin bitza irakurleak emen egitea ez dagozkigun baiña ezaguntzat ematen ditugun argitasun eta printzipioen mugatzeak.

Ori da kontua. Teorian ala praktikan, berekasa dabillena gauza ederrak jasotzera iritxi diteke. Egiptoko piramideak adibidez. Berdin Paris zoragarria, Alemania azkarra, edo sistema filosofiko dirdaitsua. Talentua izanik, bakarka ibilli dabillanak amaika gauza bikain egingo ditu. Baiña baita beste amaika premiazko ahaztu ere. Ez da nai alkar izketarik, ez da entzun nai. Zergatik? Edo ez delako nai egia, edo arrokeriaz (au da, adimen faltaz). Egia zera baita, alegia, adimena errealdadeari egokitua. Bakarti oek, ordea, beren kaskoa jotzen dute errealdadetzat, gauzatasunaren ezagutzaille osotzat. Berak pentsatzen dutena, ikusten dutena, dakitena ta espero ta nai dutena. Baiña gizonak errealdadea erditik ebakita ikusten du.

Absolutismuak etzuelako nai dialogorik, erreboluzioa etorri zitzaion. Eta Paris ederra barrikara biurtu zen, erregetza zanpatzeko.

Erreboluzioak bere buruari ezpada ifiori kasorik egin nai etziolako, ots, bere printzipioekin dena eginda zegoela uste nai zuelako, naitaezean atera zitzaizkion eztabaidalariak: nazismua ta fazismua batetik, komunismua bestetik. Printzipioak ez baiño egintzak eskatzen zituzten oek. Ez *laissez faire*; geuk egin eta alegin, bai. Lenin eta Mussolini batera dotoz, printzipioak indarra gabe destaiñatzean.

Bapo txikitu ta birrindu zuten demokrazia liberalek eta komunis-

muak (egun artan Herodes eta Pilatos adiskidetu baitziren) nazismu-fazismua. Armaz eta indarrez: baiña demokraziak egun ere zutik dauzka etsaiak, frente bildurgarriagotik alegiñean tiroka. Komunismua. Baiña komunismua baiño areago, demokraziaren beraren gezurra. Eta beti izango ditu, gaur artekoan jarraitzekotan baitipat.

Nork irabaziko du? Demokrazia kapitalistak, neo-liberalak? itz gutxitan, nolanaiko demokraziok ala komunismuak?

Au da okerra, galdera au. Kontua ez baita indarrean eta aberatsean nor geiago den jakitea. Txarrena da, nor garaille? galdetzen dugula, ta ez, nork du arrazoia? Ez, zenbait on daukat bestearengandik artu nezakeana?

Gizartean gertatu denaz bezanbat galdetu diteke filosofia kondairaren beti puntarik punta ibilli bearraren zergatikoaz. Razionalismutik subjektibismura, idealismu izpiritualistatik materialistara... Baiezkotik ezezkora.

Eliza katolikoak berak, egia guztia bere kolkoan duela jakin arren, dialogoa moztu dueneko eraman du kaskarrekoa. Atzera gelditu da. Berak predikatzen zituen egia aietzek ahaztu ditu. Ala agertu du Kontzilioak gaurko munduarekin alkar itzegiteko borondatea.

* * *

Alkarrekin itzegin bear dugu. De-

nok denekin. Bizitzeak berritzea esan nai du. Ta berritzeak, inguruan daukaguna ezagutzea, komeni dena jasotzeko prestu egotea. Dialogoa da izpirituaeren janaria.

Gure denpora triste oetan bi zati egifnik dago mundua, bi indar. Badabilta "gizenak" alkar izketa billatzen, ez alperrik billatzen: Ginebra, Mozku... Deuseztarako. Ez da alkar izketarik falta, noski, baiña alkar izketa faltsua, zitala. Itxurazkoa. Ez dago alkar izketa posiblerik, aurretik, erru guztia bestearena den segurantzian datozen gizonen artean.

Ez dago alkar izketarik bata besteari muturrekoa eman ez dezaion neurriak billatze soil gorrian. Konzientzian ez baiño bildurrean jaitako irribarreetan, konpromisoetan.

Alkar izketak beste aldekoaren ona **artzea** esan nai du. Eta aipaturiko alkar izketa oek artzea ez ezik, ematea ere ez dute pentsatu, bildur geiago ematea ezpada. Egoera bat betikotutzea baizik ez dute billatzen. Negatibo utsa (eta ezta gutxi): gerrarik eza. Gudu mundiala ikaragarritzko txikiziboa izango genuke, du-darik ez da. Alkar izketa elkortzea, disekatzea, ordea, ez da ondamendia garaitzea. Kanpotik letorkigukean eriotza barruko bideetara itzultzea da. Ekonomiak —alegia, gaurko arrazoi nagusiak— irabaziko du naiz baten naiz bestearen alde. Baiña alderdi irabazleak garaipenaren aurretik bezain mixerable jarraitzeko.

Jarri gaitezen entzuten, ordua da-ta. Erri-gizonak, agintariak (2), Katolikoak ere. Bai, katolikoak. Nietzsche-k kristautasunari egindako kritika amorratua garaiz entzun balitz... Izan bedi Röcken-go filosofilaria nai den bezain kaiku ta majadero. Baiña beti aitortu bearko dugu aren kirtenkeriak lejitimatzten zituzten egiazko erroak aurkitu zituela gizartearen egoeran. Kristautasuna beraxka biurtu dela askorentzat. Arek esanak egokitasunez entzun balira etzen etorri denik etorriko. Garaiz kontuak atera bagenitu ez genukean mende onen kontaduria bi gerrate orokorren borroi beltzak zikinduta erakutsiko.

Baiña ez, gaur bertan ere Nietzsche-k arrazoa dauka. Ari segitzen ziotenak azpiratuak izan dira. Juzgatuak: Hitler, Eichman... Kondenatuak. Baiña Nüremberg-en etzen arrazoirik urkatu.

Zer egin da frutuak debekatzea-ekin, arbolak sendo irauten badu? Ta zer arbola moztearekin, sustriaiak bixi bixi gelditzen badira?

(2) Agintariak ere ez dira gelditzen alkar izetako obligaziotik libre. Ainbeste arraziengatik gaitia, ondo xeatzekotan lan lueza bearko baigenuke. Emen, ofiziarizko premisatzat jarritako gizonaren zaitxo bat besterik ezin ezagutzeaz gaitiera, aginpidearen iturburu-printzipioa gogoratu bear dugu. Alegia, aginpidea zerbait bada erriaren errepresentazio den neurrian da. Populan sustraitzen da aginte ahalmena. Beraz, sorgortu den gobernuak ipso facto ebakitzen du bizitza zekarkion zaiña. Ez errealdade istorikoan aldetik bakarrik, baina deretxoaren aldetik ere. Orregatik, egin deretxun kontu partidu batek muntatzen duela gobernuak, bozak irabazita. Esate baterako, Italia-n Demokrazia kristauak. Gobernu izatera irixi den ordukoxe, ia ez da geiago parti-

Nietzsche berriro etorriko da, bai, ta asko gabe.

Bizirik dago Nietzsche, ta bizirik Hitler. Zenbait alako baztarretan... Aien pekatua jenerala da gaur. Nazismuak etzuen egin joera bat azkeneo ondorenetaraño eraman besterik. Gaur bildur geralako ez dugu gauza bera egiten. Eskandaloak bildurtzen gaitu. Baiña ez dugu printzipioak jorratzen ekiteko adorerik. Aiek kirtenak baziren, gu kobardeak gera.

Marxismuak beste orrenbeste egin nai digu. Au da totalitarismu guztien asmoa, berez. Printzipio bearrrez Guztizat artu den parte printzipio biurtu. Gero printzipioak nagusitu. Alegia, nagusitu ahal izateko biurtzen dira absolutu printzipioak. Ondoren, konprenigarri da printzipio oekin konformatzen ez den orekin puskatu ta kito egitea. Logika utsa.

Egungo istituzio guztiak kutsatu dizkigu absolutismuaren gaitzak.

(50 or. jarraitzen du)

du utsaren arrepresentante, italiar erri osoarena baiño. Ezta interes ekonomikoena bakarrena ere, gaurko demokrazia kapitalistetan gertatzen dela dirudenez. Beste alderdia entzuteko obligazioa dauka ba, naiz komunista, naiz fazista edo monarkiko edo direla nolanaikoa. Ez bozemaileak bakarrik. Ez dago Estaduaren barruan partidu ainbat estadutxo, edo gobernurik gabeko jendetalderik. Aurretik dago, nori agindu ahal izateko eskubidearen aurretik berari entzun bearra.

Estaduaren entzuteko obligazio au ez da norbere erriarekikoa bakarrik, munduko erri guztiekikoa baiño (gobernu zilligien bitartez). Au da nazioarteko Deretxoaren erro zorrotzena, P. in T. enziklikak agirian jarritakoa. Mundu guztiaren errerepresentatze ere bai baita gaur, izan ere, agintaritza, erri batena ezezik.

ELKARR

IRAKURLEEKIN ELKARRIZKETAN

JARRAITU NAI GENUKE AURRERANTZEAN ERE

LEHENAGO EGITEN GENUEN BEZELA

RIZKETA

* ZER DERIZKIOZU JAKIN-EN ARGITARATZEKO ERA ONI?

* ATSEGIN AL ZAIZU?

GAIAK

EUSKERA

PRESENTAZIOA

* NOLA OBEAGOTU GENEZAKE?

MILLA ESKER

SAIA GAITEZEN ZU ETA NI, BOK ETA DENOK, ETEN GABE
GURE ALDIZKARIA APAINAGOTZEN.

ETA ZABALDU ZAZU, MESEDEZ, ZABALDU.

Demokrazia esaten dugunaren odola pozoitzen du. Denok uste dugu arrazoia gurea dela, ta gurea bakarrik. Orregatik gaurko demokraziak ez dira totalitarismo aulak baizik. Ta onela segitzekotan indartsuenak irabaziko du, baiña indarra ez da arrazoia.

Sartaldeak irabaziko badu, itxaron dezagun ez gaitzala geron garaipeak garaitu...

* * *

Emen gaude aurrez aurre, gu "kapitalistak", konzientzia azterkatzeko, komunismuari begira...

Komunismua zerbaitegatik sortu da. Ez da gabineteko teoria kristalezkoa. Ain zuzen orregatik aldendu zen Marx Hegel-gandik Feuerbach-enera: errealdaderik oifarrikoena, sakonena materiaren errealdadea dugulakoan, eta ez idealisten Ideiaia. ("Ideia orokorra ta bakarra da absolutua", irakasten zuen Hegel-ek). Ez Hegel-ekin bakarrik, Feuerbach maixuarekin ere asarre beltzak izan zituen Marx-ek (Feuerbach-en kontrako 11 tesiak), materialismo praktikua billatzen duelako berak, Marx-ek. Mixeria zozialak erretzen zuen Karl Marx hegeliario gaztea. Hegeliarioen gazteria burgesa zen ordea, galanki bizi zena. Produzitzea zer den etzekitenen bilkura. Marx-ek alderantziz, materialismo eragikorra nai du, egintzaduna. Ebakita utzi zion anima Engels-ek Inghlaterra-ramanda, an erakutsi zion langille

klaseen bizimodu latzak. 1848-an agertuko zuten biok Dei komunista (Manifestoa). Bruselas-en.

Materialismo dialektikoaren aldean arrazoi asko dakar istorikoak. Ames utsa izan balitz etzitzagukean etorri izango gaur den amenazoa signifikatzen. Zerbaitek egin du posible marxismua (3). Zerk? Erreboluzioaren bearrak. Baiña erreboluzioa dialogorik ez dagoeanean dator. Eta alkar izketa arras eta erabat galerazten denean, erreboluzioa LEGE bilakatzen da kon-dairaren martxan.

Marxismuak ez du alkar izketarik nai. Totalitarismoa denez egia oso euki uste du; erlijio bat da, ateismoaren fedeko eliza, bere parabisu ta guzti. Logika garbikoa da berak erreboluzioa nai izatea. Sistema bezala alegia, osotasunaren jabe den dotriña bezala, ez badu benetako alkar izketarik ametitzen (eta bidezko da, katolikoak ere ez dugu ametitzen sentidu onetan), bai errealdade istoriko bezala. Ametitzen du, edo ametitu bearko du. Ez ametitzea antiistorikoa da. Dena dela, ukatzearekin, erraietan dakar bere kiebraren pozoia, sinismen katolikoak ekarriko lukean bezalaxe, Jaungoikoak berak ixuria ez balitz. Absolutu egin diren gizonen asma-zio den denak zartatuko dira. Ta komunismua ere bai. Alare, ez digu

(3) Emen, bereizkuntza gelegirik gabe noski, marxismua ta komunismua berdindu egiten ditugu usuario komunari jarraituaz.

ifiorak segurtatzen bera ondatu aurretik ez gaituela gu ondatuko.

Sinismen katolikoa Egia osoaren jabe da. Jainkoagandik artu du Egiaren kutxa. Baiña gizonek artu duten ezker, katoliko izateak ez baitu ifior azkarragotzen Egiaren ezagumena pixkana iritxiko den gauza da. Egiaren konzientzia au ez da sinismenaren barrutik bakarrik egin litekeana. Askotan artu bearke ditugu kanpotik, zenbaitean etsaiengandik ere... Frantzia-ko erreboluzioaren adibidea aski izango da onen frogatzeko. Atzo ari, ta gaur komunismuari.

Sistema komunista osoa ezin onetsia dela esatearekin ez nuke geiegi esan nai. Sistemaren zenbait zati (ta ba-dira franko) primeran etorriko litzazkiguke aprotxatu nai bagenitu. Ez dut banan banan seiñalitzen asi bearriki.

Aitortu bear dut emen, alkar izketarik izatekotan puntu konkretuetan izango dela: ekonomian, politikan, asmamenetan, jakintzetan... Bakoitzen zer eta nola zeazkiago azaltzeko oetako bakoitzeko ezpezialistak mintzatu bearke litzazkiguke. Nik, ordea, filosofiaren aldetik begiztatzen dut alkar izketa bearra, kasu konkretuetan sartu gabe (4).

(4) Batzuek lan onetan esan direnetatik berekasa irtetzen zaizkigu: prolema zozialaren indartzea, demokrazien gaurko esturturen rebisioa, liberalismuaren porrotaren arrazoiak ikusi, etabar. Irakurleak, borondate badu, ikus dezake Etienne Salaberry-k HERRIA 711. idatzitakoa.

* * *

Alkar izketak ideien artean ez baiño gizonen artean izaten dira. Beraz, komunismuarekin baiño zerikusi geiago dugu komunistekin. Nai badute ta ez badute, dialogo izan bearrean gaude aiekin. Bizi egin nai dugunez, ikusi, ikasi, ta berritu egitea dagokigu. Gelditzen geranean, edo il geralako izango da, edo be-realaxe ilgo gera.

(Zozialismo kristauak eta marxistak alkarturik egin dezaketen umanismoa izango omen litzake gizadi malapartatu onen erremedioa. Esan da).

* * *

Baiña gaur nekeza ta biurria dago alkar izketa. Juizioa jan digute gerra beroak eta otzak. Auzoaren bildurrez gaude beti, zintzilikario. Konfiantza zer den ez dakigu geiago, ta ez da erreza itxarotea, konfiantzaduna, koittadua ta tontoa berdintsu pasatzen diren mundu onetan. Gaifera bizitza indibidualak sentidu guztia galdu zigun; ta arrezkero nolanaiko indarra da arrazoi, ta interesa ekubide. Egiazko populua, erri jatorra, estatismoak iruntsi du, aldrebes izan bear lukeana. Eta jendeak ez daki zer nai duen dirua ta dirua ta dirua eskatzen duenean. Diru utsa baiño zerbait geiago eskatzen baitu, agian konturatu gabe.

Pakea nai dugu, ta alkar izketa-rik gabe nai?

Franz Kafka-k emáten digu gure mundu onen erretratoa. **Auzia**, Orson Welles-ek zinemara eramanda-ko nobelan, Joseph K. jauna, nun-dik nora gabeko auzi batean nahas-tua aurkitzen da. Auzi bitarte guz-tian probak ulertueziñak eta guztiz arraroak dira. Ez du defenditzerik. Igoal baita defenditu ala ez deus egin. Askatzen dutenean ez daki zer-gatik, otsegin izanaren kausa ez da-kien bezala. Juzgadoan (karpinte-ria bat) egiten dizkioten azterketak dena misterio utsaren barne zokoe-tan igarotzen dira, igandero. Illun-tza batez, detenitu zuten bi lebitaz-ko jaunak datozkio ate oska. Erri baztarrean, kortesia askoren ondo-ren, "txakurra bezalaxe!", iltzen du-te gure Joseph K, kutxillazoa bula-rrean sartuta. Itxaropenez besoak luzatzen dituen momentuan.

Gaztelua nobelan K. lurneurtzai-llera agertzen digu, gaztelu-nagusi baten mendean lanegiteko deitua. Gaztelu tontorraren oinetan dagoen auzora eldurik, ifundik ifnora gazte-luraino iritxi ezin duela gelditzen da. Utsean gelditzen dira alegin guz-tiak. K. lurneurtzaillearen joan eto-rrri denak gora behera, gaztelua asi-eran bezain urruti ta iritxieziña da-go beti. K. Jaun setatsiak ez du etsiko, ta betierean jardungo da, ekiñalean, alperrik, alperrik...

Izenik apenas edo batere ez dau-katen gizonok gera gaurko mundu-ko biztanleok. Jaiotzen geraneko

seiñalatuta dakarzkigu ideiak, as-moak, egitekoak, maitasunak, etsaiak.

Aurrera jo nai badugu, ingura-tzen gaituzten guztiak ezezagun eta arrotz ditugu. Ez digute ulertzen tutik. Gaztelura iritxi nai dugu, au-zia defenditu nai dugu. Ta zenbait eta alegiñago ta ainbat itoago aur-kitzen gera, oeste ipuietako lur igi-korretan bezala.

Baiña gizonok nai dugu alkarre-kin itzegin. Alde batekoekin ta bes-tekoekin. Nai dugu borondate one-ko gizon guztiok alkartu. Elkarren-gandik lagun urkoaren gauza onak ikasi. Nai dugu dialogoa.

Baiña posible ote da komuniste-kin alkar izketa? Aurten, Frantzia-ko "Semaine de la Pensée Marxiste" alkar izketetan, Feltin kardinalaren baimenarekin egondu den Aita Yves Jolif dominikoak onelako deklarazioak egin ditu: "Beiflere izan du-dan entzule saillik ederrena eskeifi dit Alderdi (Partidu) komunistak: millaka gazte txit entzun-min ta biotz berogarri adiskide."

Aita Ives Jolif libertade osoarekin mintzatu da komunisten aurrean, ta aiekin eztabaidan jardun. Frantzia-n komunisten eta kristauen arteko al-kar izketak asi litezkeala pentsa-tzen du. Ta "alkar ezagutzen saia-tzea" litzake orretarako lehenengo pausoa. "Premiazkoa da batzuek besteai zer esan nai diegun jaki-tea." Poliki poliki joan bearko da, noski, ez erortzeko.

Ideietan baiño geiago urbiltzen

gera obretan. Benetako prolemak, izan ere, konkretoak dira. Ta marxista militantea, —katoliko militantea ere bai— prolema konkretoak arduratzen dute. Ez aizeari kantatzen zaizkion amodiozko penak, ez koplak. Errealidade koskorrak.

Umanismo kristaua ta marxista zearo kontrarioak ditugu irakaspen ginoan artuta. Baiña gizon konkretoaren prolema konkretoak alde askotatik batetaraten gaituzte. Jarri gaitezen, beraz, eskuz esku lanean, dogmatismuak oifiazpiraturik Joan XXIII eta Paulo VI garrenak nai bezala.

Ez dut alare edozein alkar izketa molde bedeinkatu nai, baiñan bai **ona** artzeko arretaz neurtzen dakienarena. Ezin ahaztu genezake komunismua ez dela teorian gelditzen. Begien bixtan dago berebiziko indar istorikoa ere ba-dela. Aginpidez jabetu diren guztietan eginiko petralkeriak ez baitira debalde ixiltze-koak. Eragozpen oni buruz argitzen du A. Jolif-ek, komunisten gogorkeria ametitzeak ez duela egiten, aiekiko alkar izketaren ukaziorik sendotu, alegia, gaur arteko etsaitasun bidetik segitzeko arrazoirik indartu, alkar izketaren benetako premia ta modua deklaratu baizik. Gaitzerdi komunistak baiño beste barbasik izandu ez balitz gobernu moldeen kondaira tristean.

Ez daukagu izkutatu bearrik: komunistentzat gure azkena aien garaipena izango da. Guretzat aldrebek. Bai ote? Ez. Guretzat garaipe-

na, aiek duten egia gureganatzea izango da. Au da garaipena, ta garaitzeko metodo azkarrena, bakarra.

Ba-da komunismuari metodo bezala, irakaspen bezala, interes bezala, makiña bat zer ikasi. Kondairaren errailetan irakiten dauden indarrak ler erazi dute komunismua, langille klaseen mixeria gorriaren aldetik. Kondaira bera sendatu beariko da orain. Ez da ezer egingo komunismua ekonomiaz naiz armaz akabatzearekin. Komunismua jaio ezkerero ez dago lehenagoko liberalismuan geiago pentsatzerik.

Liberalismua, Amiel-ek oartu zue-
nez, astrazioaz mantentzen da: posible dela uste du libertadea gizon libre gabe. Orregatik ahaztu du, edo nai luke, askatasuna jomuga ez baiño bidea dela. Bide, beste zerbaite-tarako. Liberalismuak legea ta justizia, geienen borondatea baizik etzirela esaten zuen, ta kondizio paret-suan jartzen zituen, itxuraz, langillea ta kapitalista. Etzitziaion ezertxo axola kapitalistak indarrez langillearen askatasun teorikoa puskatzea. Askatasunik ez dela gosean kabitzen, ahaztu zuen.

Liberalismuak Estaduari ematen zion eginkizuna askatasuna **zaintzea** zen: askatasuna, berdintasuna, anaitasuna... Komunismuak zaintzeko euki egin bear dela eragozten dio, arrazoiez. Ta eukitzeko, errebulozioa egin nai du.

Orregatik, askatasunak bide izate-tik elburu izatera altxatuta, muiña

galdu zuen, egiazko sentidua aitu zuen. Kapitalismuak, naitara zanpa zezakean langillea, teorian eskubide guztien jabe. Marx, Komunista Deia zabaltzean, askatasun gezurteroenen kontra errebelatzen da.

Marx-entzat gizona ez da libre izango gizarte komunistan ezpada. Produzio kondizioak bere baitatik atera dute gizona, "alienatu" egin dute; ots, bestetu, beste bat biurtu. Alienazio oietakoak dira erlijioa, kultura, filosofia, politika... Materiaren estrukturagaiña direla esango du berak.

Gizona ta gizartea batbera izango dira estrukturagaiñak, ta oekin klaseak, porrokatu ta birrindu ditzagunean. Gizona libre izango da. Onerako langilleak alkartu egin bear dute, kapitalismuari eusten dion burgesia lurreratzeko. Alkar izketak ez du **burrukaren**, erreboluzioaren metodo klase bat izatea beste justifikaziorik. Marx-entzat kapitalismua uzkalteza den edozer ondo dago. Bide oro ditugu onak. Gudu beltz au diktaduraren bitartez egingo da, Lenin-ek dionez. "Diktaduraren konzetu zientifikoa ez da zera besterik: aginpide absolutua, ez legek eta ez arauk neurtua, zuzen zuzen indarraren gainean sostengaturik" (Lenin). Eta "diktadurak au esan nai du: indarrean, eta ez esku-bidean, eraikitako aginte neurrigabea". Au da proletariadoaren diktadura.

Guzti au, benetako askatasunaren billa egin nai da. Komunismuak

(ezin uka ditzakegu aren txarke-riak), proletariadoaren bizimodu la-tzarekin konturaturik, billatu egin du askabidea. Guk ezin artu dugu aiengan gizarte burrukak darama-kien materialismu zama. Sistema fil-losofiko gisan (5) baiño interes geiago du beste alde askotatik. Guk ez bezala ikusi du errealdadea, gu-rea ez den paraje batetik begiratu du-ta. Aprotxatu dezagun ikuspegi au. Komunismuak irabazi duena baztartzea atzera joatea da.

Asko moduzko jendek usai txarra artzen dio alkar izketa asteari eze-zik asi nai izateari berari. Baiña era-bat alkar izketa ukatzeko, arrazoi bat bakarra legoke: komunistak, gi-zon ez baiño astoak edo mandoak direla probatzea.

(5) Gezurra ote da esatea gaurko marxismua ez dela marxista, ez dela leiala? Dialektika legeari traizionatu diola? Ez dela geiago erreboluziogile (filosofia marxista, ez diot partidu marxistak)? Tradizionalista egin dela?

Marx-ek esandakoa dogma da, asiera izan bearrean. Ta geroko filosofilari ta pentsatzaillak aren interprete biurtu dira. Dialektika gelditu egin da.

Bearbada batek "burges koxkorra" delako pentsatuko du au... Edo ta bearbada, Marx bera baño marxistago delako.